

Sosiaalisesti läsnä verkkovälitteisessä opetuksessa

Arja Kilpeläinen
yliopisto-opettaja

Kirsi Pääkkönen
yliopisto-opettaja

Lapin yliopisto, sosiaalityön oppiaine

Esityksen rakenne

- Maisterikoulutuksen esittely
- Sosiaalinen läsnäolo
- Sosiaalinen oppiminen
- Kokemuksia sulautuvasta opetuksesta

Sosiaalityön e-osaamisen maisterikoulutus (SIMO3) 5/2011-1/2015

- Rahoittajat:
  - ESR
  - Kunnat Hailuoto, Kempele, Liminka, Lumijoki, Muhos, Oulu, Tynävä
  - Oulunkaaren kuntayhtymä (Ii, Pudasjärvi, Simo, Utajärvi, Vaala)
  - Nuorten ystävät ry
- Toteuttaja Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, sosiaalityön oppiaine

Koulutuksen tavoitteet

- Tuottaa sosiaalityöntekijän ammatillinen kelpoisuus, jossa sosiaalityöhön oli integroitu soveltavan informaatioteknologian osaamista
- Tutustuttaa ja rohkaista opiskelijat käyttämään tieto- ja viestintäteknologian tarjoamia mahdollisuuksia niin opiskelussa kuin työelämässä
- Antaa valmiuksia kehittää sosiaalialan toimintaa ja palvelurakenteita hyödyntäen teknologiaa sosiaalityön lähtökohdista

Opintojen rakenne

- Hakukelpoisuus: sosiaalityön perusopinnot 25 op + aineopinnot
- Opinnot koostuivat
  - Sosiaalityön aineopinnoista (54 op)
  - Sosiaalityön syventävistä opinnoista (120 op)
  - IT-opinnoista (38 op)
  - (Kieli- ja metodiopinnoista)

Koulutuksen toteutus

- 25 opiskelijaa
  - Suurin osa työskenteli päätoimisesti
  - Asuinpaikat Pohjois-Pohjanmaalla, Kainuussa ja Lapissa

→ Tarve joustavalle opetukselle

Maakuntien yhteistoiminta-alueet 1.1.2014 (ELY 9 aluejako)

- 1 Lappi
- 2 Pohjois-Pohjanmaa ja Kainuu
- 3 Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa ja Keski-Pohjanmaa
- 4 Keski-Suomi
- 5 Pohjois-Savo, Pohjois-Karjala ja Etelä-Savo
- 6 Pirkanmaa
- 7 Satakunta ja Varsinais-Suomi
- 8 Etelä-Karjala ja Kymenlaakso
- 9 Uusimaa, Itä-Uusimaa, Kanta-Häme ja Päijät-Häme

Käytetyt opetusratkaisut

- Lähiopetus Oulussa
- Osa luennoista videovälitteisesti (AC) Rovaniemeltä Ouluun + etäopiskelijoille
- Luentotalenteet
- Verkkoluentoja
- Asynkronista verkkotyöskentelyä
  - Somessa ja Optimassa
- Lähi- ja etäopiskelijoita samoissa opetustapahtumissa
- Tiedotus ja yhteydenpito Optiman kautta

Arviointimenetelmät

- Opiskelijoiden itse- ja vertaisarviointi
  - Suullinen
  - Kirjallinen
- Opettajien itse- ja yhteisarviointi
- Weboodin palautejärjestelmä
- Kurssikohtainen palautteenkeruu Optimassa
- Palautekyselyt koko maisterikoulutuksesta

Sosiaalinen läsnäolo (Short ym. 1976)

- Subjekttiivinen tunne ryhmään kuulumisesta ja läsnäolosta
- Vaihtelee sen mukaan, miten käytetty viestintäväline tukee sosiaalisten vihjeiden välittymistä ja niiden välittömyyttä
  - Suurimmillaan kasvokkaisessa viestinnässä
  - Viestintävälineiden rajoitukset sosiaalisten vihjeiden välittymisessä heikentävät läsnäolon koettua määrää ja intensiteettiä

Sosiaalinen läsnäolo verkko-opetuksessa

- Opiskelijoiden kokema sosiaalinen läsnäolo vahvistaa yhteisöllistä oppimista ja tyytyväisyyttä sulautuvaan opiskeluun
    - Tunne yhteisöllisestä oppimisesta → suurempi tyytyväisyys etäopiskeluun
    - Korkea yhteisöllisen oppimisen tunne → sosiaalisen läsnäolon tunne
- (So & Brush 2008)

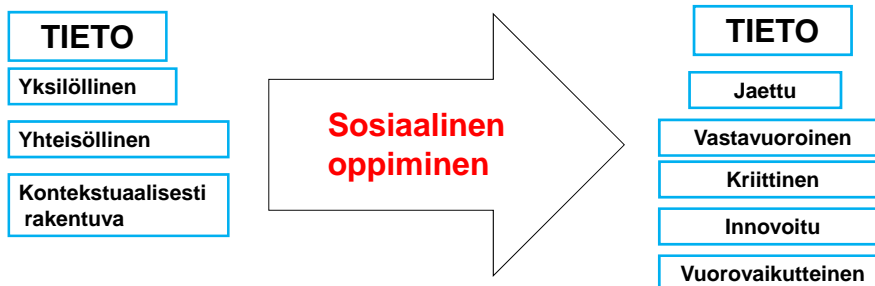
Sosiaalinen läsnäolo sulautuvassa opetuksessa sosiaalisen oppimisen tuottajana

- SIMO III:n opetuksessa tavoitteena sosiaalinen läsnäolon saavuttaminen niin, että oppiminen mahdollistuisi tasavertaisesti sekä fyysisesti samassa tilassa että verkon välityksellä opetukseen osallistuvien opiskelijoiden välillä

→ Sosiaalinen oppiminen

Sosiaalinen oppiminen

- Sosiaaliseen oppimiseen vaikuttaa jatkuva vastavuoroinen vuorovaikutus toisten ihmisten ja ympäristöjen kanssa (Bandura 1977)
- Kumuloituva tieto (mukaillen Kilpeläinen 2012, 280)

Sosiaalinen oppiminen; opiskelija

- Osaamisen hyödyntäminen, vertaisoppiminen
  - Opiskelijoiden osaamisen ja tietämyksen jakaminen koko ryhmälle (opiskelijat + opettajat)
  - Kollegiaalinen osaamisen ja tietämyksen kasvu

Sosiaalinen oppiminen; opettaja

- auttaa asiayhteyksien avaamisessa ja ymmärtämisessä
- osaamisen kytkemisessä laajempiin konteksteihin
- tieto-taidon analyyttinen reflektointi yhdessä opiskelijoiden kanssa

Sosiaalinen oppiminen; ammatillisuus

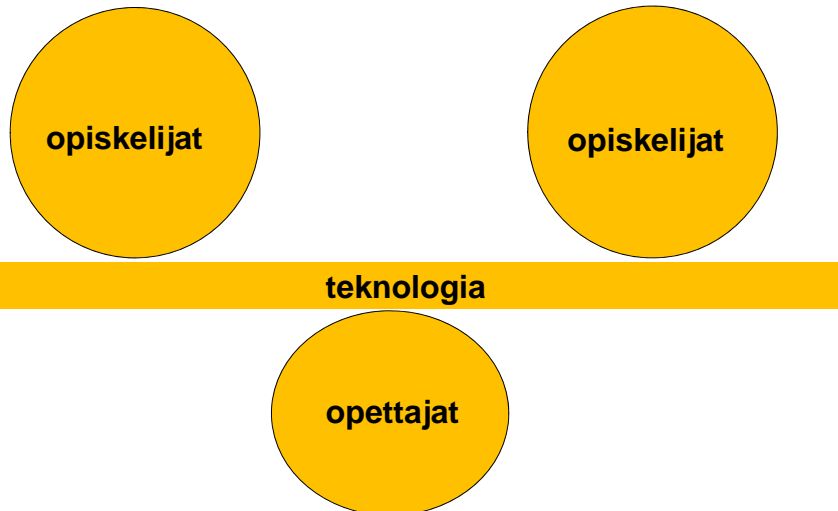
- Akateemisen ja sosiaalisen oppimisen tasapainoinen suhde (Camilleri 2012, 255)
  - Teoria vs. käytäntö; myös oppimisessa
  - Ammatillisen identiteetin kehittyminen yhteisössä
  - Sosiaalityöntekijyyteen oppiminen

Verkkovälitteisyys sosiaalisessa oppimisessa

- Verkkovälitteisyys haastaa pedagogisia valintoja, opetuksen resursointia ja resurssien aikatauluttamista
  - Kurssien rakenne
  - Käytetyt opetusmenetelmät
  - Opiskelijoiden motivointi ja aktivointi etäosallistumiseen
  - Yhteiset pelisäännöt
  - Sitoutuminen etäopiskeluun

Sosiaalinen oppiminen; teknologia

Teknologia on valinta, ei pelkkä väline

- Valittu opetusteknologia vaikuttaa väistämättä opetuksen toteutukseen ja oppimiseen
- Tekniikan toimivuus
- Valittujen ohjelmistojen vaikutus

Asenteet

- Perinteiseen opetukseen ja oppimiseen lukkiutuminen
- Oman kokemattomuuden ja virheiden teon arastelu
- Puutteellinen valmistautuminen
- Valmius muuttaa toimintakulttuuria myös lähiopetustilassa olevien kanssa, ei pelkästään etäopiskelijoiden

Videovälitteisyys ja sosiaalinen oppiminen

- Sosiaalisten vihjeiden määrä
- Lähi- ja etäryhmien huomioiminen
- Opetuksen rytmi
  - Etäosallistujien puheenvuorot
- Opettajaresurssien tarve
  - ”Luennoitsija ja etävastaava”
- Tasavertaisuus opiskelijaryhmien kesken
  - Kuvan ja äänen välittyminen kaikilta kaikille, ajan käyttö, puheenvuorojen saanti, osallistavat tilanteet

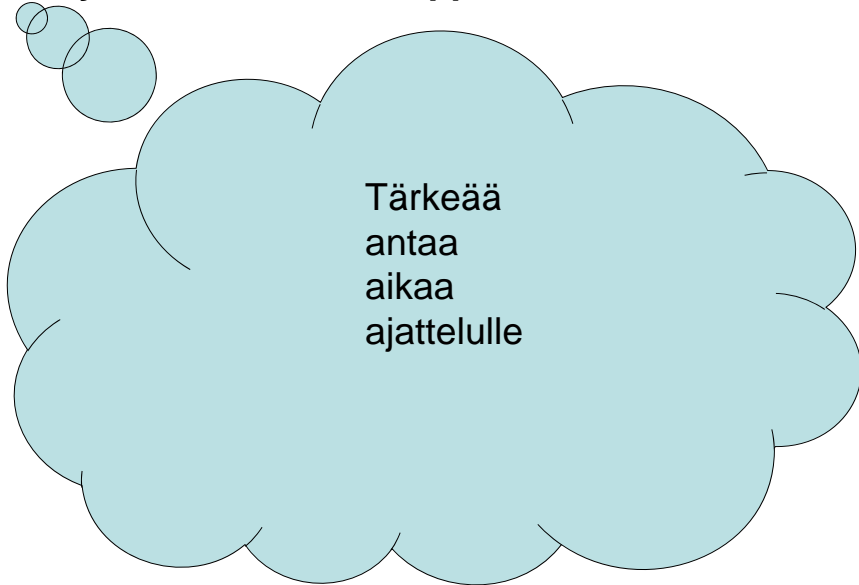
Pohdinta

- Opiskelijapalautteen perusteella etäosallistumismahdollisuus oli toivottu vaihtoehto
  - Parempi osallistua pienten teknisten hankaluuksien ja epämukavuuksienkin kanssa kuin lykätä opintoja
- Tekniikan toimivuus perusedellytys
  - Toimivia ohjelmistot ja laitteet
  - Riittävän nopeat ja varmatoimisia tietoliikenneyhteydet
  - Lisäksi tarvitaan opiskelijoilta ja opettajilta halua, rohkeutta ja taitoa käyttää niitä.

Pohdinta

- Edistyksensä huolimatta teknologia edelleen rajoittaa aidon läsnäolon saavuttamista
- Osallistavan teknologian lisääminen opetukseen
- Videovälitteisyys sulautuvassa opetuksessa on yksi tapa lisätä sosiaalista läsnäoloa, joka rakentaa sosiaalista oppimista
- Erilaisille opetus- ja oppimismenetelmille on tarvetta ja kysyntää
  - Esim. luentotallenteet toivottuja ja pidettyjä, vaikka sosiaalinen läsnäolo, vuorovaikutteisuus, yhteisöllisyys puuttuvat

Myös sosiaalisessa oppimisessa

Tärkeää
antaa
aikaa
ajattelulle

Lähteet

- Bandura, A. (1977) Social learning theory. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- Camilleri, Vanessa A. (2012) School climate: the road map to student achievement. Teoksessa: Philip M. Brown & Michael W. Corrigan & Ann Higgins-D'Alessandro (toim.) Handbook of prosocial education. Plymouth: Rowman & Littlefield Publishers, 253-262
- Kilpeläinen, A. (2012) Tiedon rakentuminen kylien teknologiavälitteisten hyvinvointipalvelujen tutkimuksessa. Janus 20(3), 268–285.
- So, H-J. & Brush, T. (2007) Student perceptions of collaborative learning, social presence and satisfaction in a blended learning environment: Relationships and critical factors. Computers & education 51(1), 318–336.
- Short, J., Williams, E. & Christie, B. (1976) The social psychology of telecommunication. Lontoo: John Wiley.